

KLASIFIKACIJSKI SUSTAVI U KNJIŽNICAMA MEDICINSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

CLASSIFICATION SYSTEMS IN MEDICAL LIBRARIES AT
UNIVERSITY OF ZAGREB SCHOOL OF MEDICINE

Gordana Hadjina

Medicinski fakultet
Središnja medicinska knjižnica
Sveučilište u Zagrebu
gordana.hadjina@mef.hr

Martina Čuljak

Medicinski fakultet
Škola narodnog zdravlja “Andrija Štampar”
Knjižnica “Andrija Štampar”
Sveučilište u Zagrebu
mculjak@snz.hr

Lovela Machala Poplašen

Medicinski fakultet
Škola narodnog zdravlja “Andrija Štampar”
Knjižnica “Andrija Štampar”
Sveučilište u Zagrebu
lmachala@snz.hr

UDK / UDC 025.4:61

Pregledni rad / Review

Primljeno / Received: 10. 1. 2014.

Sažetak

Prikazom knjižničnih klasifikacija koje su se upotrebljavale u knjižnicama Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Središnjoj medicinskoj knjižnici i Knjižnici “Andrija Štampar”, daje se uvid u klasifikacijske sheme koje su najčešće primjenjivane pri klasifikaciji medicinske građe. Poseban naglasak stavljen je na NLM klasifikaciju (National Library of Medicine Classification) koju danas upotrebljava većina

medicinskih knjižnica u Hrvatskoj i svijetu. Uz NLM klasifikaciju i klasifikaciju Kongresne knjižnice (Library of Congress Classification) usko je povezano i predmetno označivanje predmetnicama MeSH tezaurusa (Medical Subject Headings Thesaurus).

Ključne riječi: medicinske knjižnice, Barnardova klasifikacija, Cunningham klasifikacija, NLM klasifikacija, klasifikacija Kongresne knjižnice

Summary

The paper presents a review of library classification systems used at the University of Zagreb School of Medicine Central Medical Library and the Andrija Štampar Library, and gives an insight into the classification schemes most commonly used in classification of medical publications. Special emphasis is placed on the NLM (National Library of Medicine) classification system which is nowadays used by most medical libraries in Croatia and in the world. Also, we point out that subject indexing using the MeSH thesaurus is closely linked to NLM and LC (Library of Congress) classification systems.

Keywords: Medical libraries, Barnard Classification, Cunningham Classification, NLM Classification, LC Classification

Uvod

Odabir klasifikacijskog sustava za svaku je knjižnicu odluka koja zahtijeva pažljivo razmatranje jer ovisi o više čimbenika, kao što su vrsta i veličina knjižnice, struktura njezinog fonda, način sadržajne obrade itd. Obilježja dobre klasifikacijske sheme jesu: jednostavnost, laka razumljivost, mogućnost širenja i umetanja novih oznaka a da se korjenito ne mijenja klasifikacijska struktura, kao i mogućnost pojednostavljivanja sheme a da se ne izgube logični odnosi među predmetima.¹ Važno je i da su klasifikacijske oznake jednostavne kako bi se i korisnik mogao njima služiti.

Klasifikacijski sustavi mogu se podijeliti na opće i specijalne, namijenjene određenom području, grani znanosti. Kada je, primjerice, riječ o području medicine, odnosno medicinskim knjižnicama, opće klasifikacijske sheme pokazuju svoje nedostatke u primjeni. Naime, medicinska literatura prati ekspanziju medicinske znanosti i struke, pri čemu se velikom brzinom

¹ Handbook of Medical Library Practice / ed. by Janet Doe; Mary Louise Marshall. 2nd ed. Chicago : American Library Association, 1956. Str. 91.

javlja nove teme i novi pojmovi, pojedine grane se specijaliziraju, javlja se interdisciplinarni pristupi rješavanju znanstvenih i stručnih pitanja itd. Opće klasifikacijske sheme ne mogu pratiti te brze promjene i ne mogu se njima dovoljno prilagođivati. Medicinskoj građi potrebna je specijalna shema pa su mnogi knjižničari i knjižnice stvarali svoje klasifikacijske sustave. Najboljom se pokazala klasifikacija Nacionalne medicinske knjižnice Sjedinjenih Američkih Država National Library of Medicine Classification – NLM klasifikacija. Ta se klasifikacija po svom značenju i primjeni širom svijeta, može ravnopravno uspoređivati s općim klasifikacijskim sustavima kao što su Deweyeva decimalna klasifikacija The Dewey Decimal Classification – DDC, klasifikacija Kongresne knjižnice The Library of Congress Classification – LCC i Univerzalna decimalna klasifikacija Universal Decimal Classification – UDC.² Njezine prednosti nad ostalim klasifikacijama mogu se svesti na sljedeće: redovito se ažurira; poklapa se s klasifikacijom Kongresne knjižnice te je moguća kombinirana, komplementarna primjena; omogućuje centraliziranu stručnu obradu na nacionalnoj razini kako bi se smanjili financijski troškovi obrade.

Povijesnim prikazom primjene klasifikacijskih shema u dvjema knjižnicama Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnici “Andrija Štampar” i Središnjoj medicinskoj knjižnici (SMK), prikazat će se njihova najvažnija obilježja. Navedene su knjižnice u početku koristile različite klasifikacije, poput Barnardove klasifikacije i Cunningham klasifikacije (Cunningham Classification for Medical Literature – CCM). Obje knjižnice danas koriste NLM klasifikaciju zajedno s klasifikacijom Kongresne knjižnice jer su te klasifikacije sheme danas najbolja praksa medicinskih knjižnica na međunarodnoj razini. Hrvatske medicinske knjižnice zajednički su kroz dulje vrijeme nastojale ujednačiti stručnu obradu i u nju uvesti međunarodno prihvaćene standarde. U tu je svrhu 1986. godine održan prvi sastanak sekcije za medicinske knjižnice Hrvatskoga bibliotekarskog društva (HBD), kojem su prisustvovali voditelji hrvatskih medicinskih knjižnica.³ Jedna točka dnevnog reda odnosila se na katalošku i sadržajnu obradu građe. Naglašena je potreba primjene klasifikacijskog sustava i tezaurusa MeSH-a, NLM-a. To je, između ostaloga, bilo potrebno zbog ujednačenosti klasifikacijske i predmetne obrade medicinske literature za Katalog biomedicinskih monografija koji se izgrađivao unutar

² Slavić, Aida. UDK i druge opće velike klasifikacijske sheme dostupne na webu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 44, 1/4(2001), 125.

³ Prvi sastanak Sekcije za medicinske biblioteke HBD-a održan 25. lipnja 1986. godine : zapisnik. Zagreb : Središnja medicinska knjižnica, 1986. (dostupno u SMK arhivi)

Sistema biomedicinskih naučnih informacija (tzv. SBMNI SFRJ) koji se provodio 80-ih godina prošloga stoljeća. Nakon raspada sustava 90-ih, u Hrvatskoj se taj rad nastavio u sklopu višegodišnjeg projekta *Sustav znanstvenih informacija Republike Hrvatske – podsustav Biomedicina*.

Kao vodeća medicinska knjižnica u Hrvatskoj, SMK je za medicinske knjižničare održavala tečajeve klasifikacije i predmetne obrade, nakon prethodne izobrazbe osoblja u National Library of Medicine (NLM), Bethesda, MD, SAD.⁴

Knjižnica “Andrija Štampar”

Knjižnica Škole narodnog zdravlja “Andrija Štampar” osnovana je 1927. godine i prvenstveno obuhvaća građu s područja javnoga zdravstva i socijalne medicine, ali i građu s područja medicinske statistike i informatike, obiteljske medicine, medicinske mikrobiologije, epidemiologije itd. Obrada knjiga i stvaranje kataloga počelo je već 1928. godine, a knjige i brošure prikupljene nakon 1950. godine počinju se klasificirati prema drugom izdanju Barnardove klasifikacije.⁵

Barnardova klasifikacija

Cyril C. Barnard bio je knjižničar u knjižnici Londonske škole higijene i tropske medicine.⁶ Nezadovoljan postojećim knjižničnim klasifikacijskim sustavima, osobito na području medicine, odlučio se za stvaranje vlastite klasifikacijske sheme koja bi odgovarala građi knjižnice. Prvo izdanje njegove klasifikacije izišlo je 1936. godine pod nazivom “A Classification for medical libraries”, a drugo prošireno i revidirano, 1955. pod nazivom “A Classification for medical and veterinary libraries”. Barnardovu klasifikaciju prihvatile su neke od najpoznatijih knjižnica javnog zdravstva poput knjižnice Svjetske zdravstvene organizacije (Medical Research Council) u Londonu, Liverpool Medical Institution te mnoge druge medicinske i veterinarske knjižnice poput Royal College of Surgeons of England ili Royal Veterinary College.⁷ Nije

⁴ Hadjina, Gordana. Tečaj indeksiranja u National Library of Medicine, MD, USA. // HBD Novosti, 11 (1998).

⁵ Barnard C. C. A Classification for medical and veterinary libraries. sec. ed. London : H. K. Lewis & Co., 1955.

⁶ London School of Hygiene and Tropical Medicine.

⁷ Barnard, Cyril C. The Revision of the Barnard Classification. // Libri 3(1954), 109-113.

stoga neobično da se Knjižnica "Andrija Štampar" 50-ih godina prošlog stoljeća odlučila baš za tu klasifikacijsku shemu. Do tada je građa u knjižnici bila složena po sustavu numerus currens unutar pojedinih formata.

Barnardova shema je hijerarhijska tj. svaka struka predstavlja jednu skupinu (razred) ispod koje su grupirane sve daljnje podskupine. Klasifikacija ima 27 glavnih skupina (Original Notation), odnosno 26 zamjenskih (Alternative Notation) i 11 pomoćnih tablica za zemljopisno određivanje, raspored patoloških procesa, raspored terapijskih i kirurških zahvata itd.

Glavne stručne oznake bilježe se velikim slovima, a pomoćne su od glavnih odvojene točkom i bilježe se velikim slovima ili brojkama. Izvorno bilježenje prikladnije je za javnozdravstvene specijalne knjižnice, a alternativno za opće i kliničke medicinske knjižnice. Knjižnica "Andrija Štampar" koja je prije svega javnozdravstvena knjižnica, koristila je izvorno bilježenje.

Glavna stručna oznaka je razrađena najviše do 4 stupnja. Prvo slovo u njoj naziva se razred (the Class), drugo podjela (the Division), treće potpodjela (the Subdivision) i četvrto odsječak (the Section).

Primjer klasificiranja publikacije prema Barnardovoj klasifikaciji:

Brown, A.W. A.

Insecticide resistance in Arthropods / A. W. A. Brown, R. Pal – 2nd ed.
- Geneva : World Health Organization, 1971. – 491 str. ; 24 cm

NDI.RW - klasifikacijska oznaka

Razrađena klasifikacijska oznaka:

N Medical entomology, including other Arthropods of medical interest

ND Destruction of Arthropods. Insect control

NDI Insecticides

NDI.RW Insect resistance to insecticides

Tablica 9 Special auxiliary schedule of common subdivisions under drugs, poisons, minerals, etc.:

.RW (Posology. Dosage. Tolerance. Resistance.)

Barnardova klasifikacijska shema nije doživjela daljnja izdanja i proširenja, a kako su medicina i biomedicinske znanosti ubrzano napredovale, u jednom se trenutku pokazala zastarjelom i samim time nezadovoljavajućom.

U Knjižnici “Andrija Štampar” je 1998. godine odlučeno da se knjižna građa počinje klasificirati prema NLM klasifikaciji.

Središnja medicinska knjižnica

Središnja medicinska knjižnica Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (SMK) u svome je radu od samoga početka primjenjivala sva načela suvremenoga medicinskog knjižničarstva. Tijekom rada nastojao se pronaći tip klasifikacije koji bi najbolje odgovarao značajkama knjižničnog fonda. U početku su se koristile različite klasifikacije, poput, primjerice, kombinacije klasifikacija Nacionalne sveučilišne knjižnice i Cunningham klasifikacije. Godine 1966./67. godine potpuno se prešlo na klasifikaciju za medicinsku literaturu, Cunningham klasifikaciju.⁸

Cunningham klasifikacija

Cunningham klasifikacija se koristila u mnogim medicinskim knjižnicama u SAD-u i Europi, prvenstveno zbog svoje preglednosti. Klasifikaciju je 1929. godine osmislila Eileen R. Cunningham, knjižničarka iz Vanderbilt University School of Medicine, Nashville, prema nastavnom programu ovoga fakulteta. Klasifikacija započinje s temeljnim predmetima pretkliničke medicine (biologija, anatomija, fiziologija), a slijede fenomeni bolesti, organizama koji bolest uzrokuju te na kraju prevencija i liječenje bolesti. Ti temeljni medicinski predmeti povezani su u 26 kategorija i označeni velikim slovima abecede (npr., N- reproduktivni sustav, ginekologija, opstetricija). Klasifikacija sadrži i poseban, pomoćni sustav koji je povezan s medicinom, ali se ne odnosi na temeljne medicinske predmete. Sastoji se od 25 kategorija označenih dvostrukim velikim slovima abecede (npr., CC- bolnice, klinike i zdravstvene ustanove). Za potpodjele upotrebljava broj, malo slovo i opet broj (npr., J2d1-elektrokardiografija).⁹ Prednost klasifikacije je da srodne predmete “drži na okupu”, ima relativno kratke i jednostavne klasifikacijske oznake i vrlo lako se može širiti. Sadrži opsežno kazalo s uključenim klasifikacijskim oznakama.

⁸ Hadjina, Gordana. Klasifikacijske sheme upotrijebljene u Središnjoj medicinskoj knjižnici Medicinskog fakulteta u Zagrebu : diplomski rad. Zagreb, 1984.

⁹ Handbook of Medical Library Practice : vol. 2 / ed. by Louise Darling. 4th ed. Chicago, Illinois : Medical Library Association, 1983. Str. 260.

Primjer klasificiranja publikacije prema Cunnigham klasifikaciji:

Mlinarić, Ivan

Kirurški aspekti kroničnog pankreatitisa : habilitacijska radnja / Ivan Mlinarić. - Zagreb: Ivan Mlinarić, 1971. – 85 + 23 str. ; 24 cm

M6j2 - Klasifikacijska oznaka

Razrađena klasifikacijska oznaka:

M Digestive System (Gastroenterology). Proctology and Abdomen

M Pancreas (Exocrine)

M6j Inflammations and infections

M6j2 Chronic pancreatitis

Cunningham klasifikacija ima pet izdanja, a posljednje je objavljeno 1967. godine. Nakon smrti E. R. Cunningham 1965. godine, u knjižnici Vanderbilt Medical Centera više se nije održavalo i nadopunjavalo klasifikaciju, nego se 1967. godine preuzelo NLM klasifikaciju.¹⁰

Iz istog je razloga i Središnja medicinska knjižnica prešla sedamdesetih godina prošlog stoljeća na NLM klasifikaciju za biomedicinu i zdravstvo. Za ostala područja znanosti koristi se klasifikacija Kongresne knjižnice. Naime, NLM klasifikacija utemeljena je na klasifikaciji Kongresne knjižnice i jer su slične po strukturi i pristupu, vrlo dobro se nadopunjuju.

Klasifikacija Kongresne knjižnice

Klasifikacija Kongresne knjižnice opća je klasifikacija koja pokriva sva polja znanja. Rađena je prema postojećem fondu, prema slijedu pristizanja građe u knjižnicu. Klasifikacija je izlazila po stručnim skupinama, tako da je 1. izdanje skupine R- Medicina objavljeno 1904. godine, a skupina Q- Znanost (općenito) 1905. godine. Klasifikacija se sastoji od 21 stručne skupine, označene velikim slovima abecede, koje se dalje dijele na podskupine označene s dva velika slova abecede. Daljnja podjela je brojem, točkom, brojem, točkom, slovom i brojem.¹¹ Struktura joj je hijerarhijska, može se širiti vodoravno i okomito, a u dubinu ide do petog stupnja. Svaka glavna skupina ima i vlastito kazalo.¹²

¹⁰ Hodges, T. Mark. To the Editor. // Bull Med Libr Assoc 61, 1(1973), 62.

¹¹ Library of Congress Classification. Class Q : Science. 6th ed. Washington : Library of Congress. Subject Cataloging Division, 1973.

¹² Hadjina, Gordana. Nav. dj. Str. 28.

Primjer klasificiranja publikacije prema LC klasifikaciji:

Davis, Gordon Bitter

An introduction to electronic computers / Gordon B. Davis. - New York : McGraw-Hill, [1965]. – 541 str. : ilustr. ; 23 cm

QA 76.5 - Klasifikacijska oznaka

Razrađena klasifikacijska oznaka:

Q Science

QA Mathematics

QA 76 Electronic computers. Computer science

QA 76.5 Digital computers

NLM klasifikacija

NLM klasifikacija vrlo je raširena u svijetu, a njezina prilagodljivost razlog je njene primjene u velikim i malim medicinskim knjižnicama. Kompatibilna je s klasifikacijom Kongresne knjižnice iz koje se i razvila, tako što je dogovorom dviju knjižnica NLM klasifikacija preuzela slobodnu klasifikacijsku oznaku W za medicinu i srodne znanosti te slobodne potklasifikacijske oznake QS-QZ za pretkliničke medicinske znanosti. Te su skupine i podskupine od tada trajno isključene iz klasifikacije Kongresne knjižnice, a NLM klasifikacija od tada ne upotrebljava klasifikacijske oznake Kongresne knjižnice: QM (humana anatomija), QR (mikrobiologija) i R (medicina). U postupku klasifikacije za sve se medicinske sadržaje koristi NLM klasifikacija, a za područja koja nisu medicinska, klasifikacija Kongresne knjižnice.

NLM klasifikacija ima podnaslov : *A Scheme for the Shelf Arrangement of Books in the Field of Medicine and its Related Sciences*, što pokazuje da joj je primarni cilj bio grupiranje knjiga određenog područja na jedno mjesto.¹³

Donosimo kratku kronologiju nastanka i razvoja NLM klasifikacije koja prikazuje koliko je važno stalno razvijati i nadopunjavati klasifikacijsku shemu kako ne bi zastarjela i postala neprimjenjiva za stručno označavanje nove građe.

¹³ National Library of Medicine Classification : A Scheme for the Shelf Arrangement of Library Materials in the Field of Medicine and Its Related Sciences. 5th ed., rev. Bethesda, Md. : National Library of Medicine ; Washington, D. C., 1999.

1944. godine – nastanak NLM klasifikacije veže se uz izvještaj povjerenstva *Army Medical Library* (kasnije *National Library of Medicine*) prema kojem se predlaže da knjižnična građa mora biti reklasificirana prema stručnim oznakama klasifikacijske sheme Kongresne knjižnice, ali na strukturnoj bazi Cunningham klasifikacije.¹⁴

1948. godine – prema savjetu povjerenstva, savjetnika i stručnog osoblja knjižnice, Mary Louise Marshall pripremila je preliminarno izdanje bibliotečne klasifikacije.

1951. godine – Frank B. Rogers modificirao je i revidirao tu klasifikaciju pa je 1. izdanje objavljeno pod naslovom: *U.S. Army Medical Classification*.

1958. godine – izišlo je 2. izdanje te klasifikacije pod sadašnjim nazivom *National Library of Medicine Classification*.

1964. godine – 3. izdanje NLM klasifikacije.

1978. godine – 4. izdanje NLM klasifikacije.¹⁵

1981. godine – 4. revidirano izdanje.

1994. godine – 5. izdanje.

1999. godine – 5. revidirano izdanje, a ujedno i posljednje tiskano izdanje.

2002. godine – NLM klasifikacija je izdana u elektroničkom obliku i od tada se ažurira svake godine kao i tezaurus MeSH (Medical Subject Headings).¹⁶ Time su izravno povezana sva pomagala za sadržajnu obradu građe, NLM klasifikacija i MeSH tezaurus.

NLM klasifikacija koristi se prije svega za klasifikacijsku obradu monografske građe. Po strukturi je hijerarhijska i sastoji se od 35 osnovnih skupina. Za oznaku struke koristi slova, a specifičnost struke označava se brojevima i slovima. Područje pretklinike ima 8 skupina i koristi stručne oznake QS-QZ (humana anatomija, farmakologija, parazitologija itd.). Područje klinike obuhvaća 27 skupina s oznakama W-WZ (organski sustavi, medicinske struke, sestrinstvo, povijest medicine itd.).

Svaka skupina na početku sadržava skupinu brojeva od 1- 49, koji se odnose na formu građe, odnosno koji se koriste za klasificiranje građe prema

¹⁴ Sinn, Sally K. The Development of Classification and Subject Heading Systems for Medicine. // *Cataloging Heresy : Challenging the Standard Bibliographic Product : Proceedings of the Congress for Librarians, February 18, 1991, St. John's University, Jamaica, New York.* / ed. by Bella Hass Weinberg. New York : Learned Information, 1992. Str. 40.

¹⁵ Louise Darling, editor. Nav. dj. Str. 256.

¹⁶ NLM classification 2013 / National Library of Medicine [citirano: 2013-11-05]. Dostupno na: <http://www.nlm.nih.gov/class/>

vrsti (engl. *publication type*) npr., rječnici, atlasi itd. Klasifikacija po tipu publikacije ima prednost pred predmetnom klasifikacijom (npr., atlas o jetrenim bolestima klasificira se pod WI 17, odnosno u skupinu referentnih djela o probavnom sustavu, a ne pod WI 700, odnosno pod bolesti jetre).

NLM klasifikacija predviđa da se građa okuplja i kronološki, prema stoljeću u kojemu je objavljena.¹⁷ Glavne tablice koriste se za obradu građe objavljene nakon 1913. godine. Sva građa tiskana od 1801. do 1913. godine klasificira se prema posebnoj tablici za 19. stoljeće, a skupina WZ 220-270 koristi se za građu objavljenu prije 1801. godine.

NLM klasifikacija specifična je po načinu na koji pristupa zemljopisnoj podjeli te stručnoj obradi serijskih publikacija i bibliografija. Zemljopisna podjela radi se uz pomoć tablice G koja se sastoji od 9 zemljopisnih područja (npr., A- SAD, G- Europa itd.), a unutar svakog područja postoje potpodručja (npr., AA4- Alabama, AM5- Michigan). Uz određene klasifikacijske oznake nalaze se upute kada treba i kada se može upotrijebiti tablica G.

Serijske publikacije klasificiraju se po tipu, a ne po predmetu (npr., W1- opća medicina serijske publikacije, W2- vladina izvješća itd.). Bibliografije se klasificiraju tako da se stavlja slovo Z ispred određene struke (npr., ZWB 100- opća medicinska bibliografija).

Jedna od najvećih prednosti NLM klasifikacije bogato je i opsežno kazalo,¹⁸ koje se sastoji prvenstveno od MeSH pojmova i nekih ne-MeSH pojmova s uputama (cross references) “vidi” ili “vidi također” za srodne pojmove i sinonime.¹⁹ Kazalo znatno pojednostavljuje postupak klasifikacije. Sadrži oko 10.963 glavnih indeksnih pojmova.²⁰ Najprije su poredani pojmovi koji počinju arapskim brojevima od 1-8 (najčešće kemijski spojevi), čemu slijedi abecedni popis pojmova s potpojmovima i rimskim brojevima ispod njih. Uza svaki pojam vezan je odgovarajući klasifikacijski broj, uključujući i klasifikacijske brojeve iz klasifikacije Kongresne knjižnice.

¹⁷ Louise Darling, editor. Nav. dj. Str. 257.

¹⁸ NLM classification 2013. Nav. dj.

¹⁹ Škorić, Lea. Tezaurus Medical Subject Headings – MeSH. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4 (2011), 95-114.

²⁰ Willis, Sharon. NLM Classification Editorial Team. [citirano: 2013-02-12]. Dostupno na: <http://www.nlm.nih.gov/contacts/cutserv-email.html>

Slika 1.: Prikaz kazala iz NLM klasifikacije s klasifikacijskim oznakama NLM i Kongresne knjižnice

Kazalo se ažurira godišnje kako bi se uskladio s tezaurusom MeSH. Ono, međutim, ne može biti zamjena za MeSH, jer sadrži samo one MeSH pojmove koji su povezani s NLM ili klasifikacijom Kongresne knjižnice.²¹

“Funkcije koje se nude i unakrsne hiperveze kroz cijele klasifikacijske tablice te posebno kazalo koje je zasnovano i povezano s predmetnim odrednicama za medicinu – MeSH, čini ovu aplikaciju izvanredno uspješnom”.²²

Primjer klasificiranja publikacije prema NLM klasifikaciji:

Kocková-Kratochvilová, Anna

Yeasts and yeast-like organisms / Anna Kocková-Kratochvilová. -
Weinheim ; New York : VCH, cop. 1990. – XVIII, 528 str : ilustr. ; 25 cm

QW 180.5Y3- klasifikacijska oznaka

Razrađena klasifikacijska oznaka:

Q Science

QW Microbiology. Immunology

QW 180 Pathogenic fungi. Micology

QW 180.5. Special fungi A-Z

QW 180.5.Y3 Yeasts

²¹ Darling Louise, editor. Nav. dj. Str. 259.

²² Slavić, Aida. Nav. dj. Str. 126.

NLM klasifikacija se ažurira svake godine i jer je dostupna na mreži (mrežna adresa: www.nlm.nih.gov/class), svi dodaci i promjene su vidljivi. Tako su se, primjerice, u godini 2013. promjene uglavnom usmjerile na stručnu skupinu QU (biokemija, biologija stanice, genetika), pri čemu su dodana 32 klasifikacijska broja, a niti jedan nije poništen. U kazalo klasifikacije dodano je 108 novih indeksnih pojmova, od čega 40 iz MeSH-a, a 218 je poništeno. Brojni glavni pojmovi i uputnice su modificirane da bi se uskladile s MeSH-om.

Postupak klasificiranja medicinske građe

Nakon doznačivanja MeSH predmetnica ili samo proučavanja sadržaja, građa se indeksira klasifikacijskom oznakom na temelju ključne teme rada. Ako je građa označena s više predmetnih odrednica, klasifikacijska oznaka dodjeljuje se prema najvažnijem predmetu, a ako je sve podjednako važno, onda prema prvom predmetu. Obrada počinje od kazala gdje su uz predmetne pristupnice navedene klasifikacijske oznake. Oznake pronađene iz kazala uvijek treba verificirati u glavnoj shemi klasifikacije. Isti je postupak i s brojem klasifikacije Kongresne knjižnice. Od pojavljivanja mrežne inačice MeSH Browsera 1999. godine,²³ obrada je brža i jednostavnija, jer je brži i jednostavniji pronalazak i verificiranje pojmova. Knjižnični sustav Aleph, koji od 2010. godine koriste obje knjižnice, također olakšava i ujednačava stručnu obradu (primjerice, preuzimanje zapisa u formatu MARC21, polja 060 i 050 namijenjena su klasifikacijskim oznakama NLM i klasifikacije Kongresne knjižnice.

Navodimo i primjer postupka dodjele NLM klasifikacijske oznake. Ako dodjeljujemo NLM stručnu oznaku djelu koje općenito opisuje temu primjene ultrazvuka u području medicine, doznačit ćemo oznaku WN 208. Ako klasificiramo, međutim, djelo koje se odnosi na primjenu ultrazvuka u dijagnostici određene bolesti, djelo će biti klasificirano stručnom oznakom za tu bolest, a MeSH predmetnice će pokazati specifičnost. Tako ćemo djelo koje sadržava primjenu ultrazvuka u dijagnostici jetrenih bolesti, klasificirati oznakom WI 700 za jetrene bolesti, a MeSH predmetne odrednice bit će *Jetrene bolesti – ultrazvuk*, i pokazat će specifičnosti sadržaja djela.

²³ Škorić, Lea. Nav. dj. Str. 95-114.

Zaključak

Članak daje prikaz primjene, na primjerima Središnje medicinske knjižnice i knjižnice "Andrija Štampar", opće i specijalne klasifikacije za medicinsko područje te razvoj i primjer klasificiranja prema NLM klasifikaciji koja se pokazala najboljom za opis medicinske građe.

Prednost NLM klasifikacije je kompatibilnost s MeSH-om i klasifikacijom Kongresne knjižnice, te njezino redovito ažuriranje, razvijanje i nadogradnja. NLM klasifikacija je dostupna na mrežnoj adresi: www.nlm.nih.gov/class i uključuje sve dodatke i promjene koje su rađene u stručnom rasporedu i indeksu od travnja 2012. do ožujka 2013. godine (raspon se navodi u trenutku pisanja članka).

Pri pisanju članka provedena je kratka telefonska anketa na uzorku od 22 medicinske knjižnice (15 bolničkih, 7 fakultetskih), koja je dala uvid u trenutno stanje klasifikacijske obrade građe u Hrvatskoj. Rezultati su pokazali da 16 knjižnica koristi NLM klasifikaciju, od toga 11 bolničkih i 5 fakultetskih knjižnica. Iako u anketi nisu sudjelovale sve medicinske knjižnice u Hrvatskoj, može se zaključiti da otprilike 73 posto medicinskih knjižnica u Hrvatskoj koristi NLM klasifikaciju, dok 27 posto koristi neki drugi oblik klasifikacije ili uopće ne klasificira građu.

Prema rezultatima ankete, prednosti NLM klasifikacije prepoznala je i većina hrvatskih medicinskih knjižnica.

LITERATURA

Barnard, Cyril C. *A Classification for Medical and Veterinary Libraries*. London : H. K. Lewis & Co., 1955.

Barnard, Cyril C. *The Revision of the Barnard Classification*. // *Libri* 3, (1954), 109-113.

Cunningham, Eileen R. *Classification for Medical Literature* / Eleanor G. Steinke and Mary Louise Gladish revised and enlarged. 5th ed. Nashville Tennessee : Vanderbilt University Press, 1967.

Hadjina, Gordana. *Klasifikacijske sheme upotrijebljene u Središnjoj medicinskoj knjižnici Medicinskog fakulteta u Zagrebu* : diplomski rad. Zagreb, 1984.

Hadjina, Gordana. Predmetna obrada i indeksiranje u Središnjoj medicinskoj knjižnici. // Predmetna obrada – ishodišta i smjernice : zbornik radova / ur. Jadranka Lasić-Lazić, Jelica Leščić, Jasna Petric. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1998. Str. 143-150.

Hadjina, Gordana. Priručnik za predmetnu i stručnu obradu medicinske literature. Zagreb : Središnja medicinska knjižnica, 1998.

Hadjina, Gordana. Tečaj indeksiranja u National Library of Medicine, MD, USA. // HBD Novosti, 11 (1998).

Handbook of Medical Library Practice / Janet Doe; Mary Louise Marshall, editors. 2nd ed. Chicago : American Library Association, 1956.

Handbook of Medical Library Practice : vol. 2 / ed. by Louise Darling. 4th ed. Chicago, Illinois : Medical Library Association, 1983.

Handbook of Medical Library Practice. 4th ed. / Louise Darling, editor, David Bishop, Lois Ann Colaianni, associate editors. Chicago, Illinois : Medical Library Association, 1983. , v. 2.

Hodges, T. Mark. To the Editor. // Bull Med Libr Assoc 61, 1(1973), 62.

Hodges, T. Mark. To the Editor. // Bull Med Libr Assoc 61, 1(1973), 62-70.

Horvat, Aleksandra. Prof. dr. Ljerka Markić-Čučuković. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 40, 1/2(1997), 2-18 [citirano: 2013-11-18]. Dostupno na: <http://www.ffzg.hr/infoz/zaklada/ljmc.html>

Library of Congress Classification [citirano: 2013-02-12]. Dostupno na: <http://geography.about.com/library/congress/blc.htm>

Library of Congress Classification. Class Q : Science. 6th ed. Washington, Library of Congress. Subject Cataloging Division, 1973.

LocatorPlus [citirano: 2013-02-12] Dostupno na: <http://locatorplus.gov/>

Ma, Yan. National Library of Medicine Classification [citirano: 2013-02-12] Dostupno na : <http://www.uri.edu/personal/yanma/550/NLM/sld001.htm>

Markić-Čučuković, Ljerka. O našoj najstarijoj biblioteci javnog zdravstva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 5, 1/4(1958/1959), 41-49.

MeSH Browser [citirano: 2013-02-12] Dostupno na: <http://www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html>

Morton, Leslie T. How to Use a Medical Library. 6th ed. London : William Heinmann Medical Books, 1979.

National Library of Medicine Classification : A Scheme for the Shelf Arrangement of Library Materials in the Field of Medicine and Its Related Sciences. 5th ed., rev. Bethesda. MD. : National Library of Medicine ; Washington, D. C., 1999.

NLM Classification : fact sheet / National Library of Medicine [citirano: 2013-02-12]. Dostupno na: <http://www.nlm.nih.gov/pubs/factsheets/nlmclassif.html>

NLM classification 2013 / National Library of Medicine [citirano 2013-11-05]. Dostupno na: <http://www.nlm.nih.gov/class/>

Parker, Joshua A. National Library of Medicine Classification and Medical Subject Headings (MeSH). Boston, MA : Graduate School of Library and Information Science Simmons College [citirano: 2013-02-12] Dostupno na: <http://www.slideshare.net/gosha/lis417nlmmesh>

Petrak, Jelka. Osobitosti postupka priopćavanja novih informacija u području medicine. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 40, 1/2(1997), 153-63.

Prvi sastanak Sekcije za medicinske biblioteke HBD-a održan 25. lipnja 1986. godine : zapisnik. Zagreb : Središnja medicinska knjižnica, 1986. (dostupno u SMK arhivi)

Raszewski, Rebecca. National Library of Medicine, 2012. [citirano: 2013-02-12]. Dostupno na: <http://www.slideshare.net/raszewr1/presentations>

Scheerer, G. ; Hines, Lois E. Classification Systems Used in Medical Libraries. // Bull Med Libr Assoc 62, 3(1974), 273-280.

Sinn, Sally K. The Development of Classification and Subject Heading Systems for Medicine. // Cataloging Heresy : Challenging the Standard Bibliographic Product : Proceedings of the Congress for Librarians, February 18, 1991, St. John's University, Jamaica, New York / ed. by Bella Hass Weinberg Medford. New York : Learned Information, 1992. Str. 39-55. [citirano: 2013-02-12]. Dostupno na: https://ualearn.blackboard.com/bbcswebdav/pid-323696-dt-content-rid-829365_1/courses/49626.201240/readings/development-classification.pdf

Slavić, Aida. UDK i druge opće velike klasifikacijske sheme dostupne na webu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 44, 1/4(2001), 110-128.

Stallaerts, Robert. Classification schemes and indexing methods. A real virtual library : an introduction to contemporary librarianship / ed. by Vladimir J. Šimunović, et al. Heidelberg : Springer, 2001.

Škorić, Lea. Tezaurus medical subject headings – MeSH®. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4(2011), 95-114.

Use of medical literature / ed. L.T. Morton. 2nd ed. Butterworths and Co., London 1977. Str.10-13 (Information sources for research and development).

Willis, Sharon. NLM Classification 2013 Edition. // NLM Tech Bull. 2013; May-Jun. Dostupno na: https://www.nlm.nih.gov/pubs/techbull/mj13/mj13_classification.html [citirano: 2014-04-14]

Willis, Sharon. NLM Classification Editorial Team. Dostupno na: <http://www.nlm.nih.gov/contacts/cutserv-email.html> [citirano: 2013-02-12]